

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 12 maj 1907, kl. 4 e. m.

Särskilda utskottets n:o 1 memorial (n:o 5), i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen jämte inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

I utlåtande n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49, och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 10, 11, 13, till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen jämte inom Riksdagen i ämnet väckta motioner, har utskottet hemställt,

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunde oförändrad bifallas, ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 8 Saml. 1 Afd. 5 Häft. (N:o 5.)

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 31.

Till borgmästarejänst i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män att föreslå tre behörige personer, då Konungen en af dem utnämne. På lika sätt förhålles med rådmans- och magistratssekreterare-sysslorna i Stockholm.

§ 49.

Riksdagen representerar svenska folket. De rättigheter och åligganden, som gällande lag tillägger Rikets Ständer, tillkomma hädanefter Riksdagen. Den fördelas i två kamrar, hvilkas ledamöter väljas på sätt riksdagsordningen och särskild af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftad lag stadga. Kamrarna äga i alla frågor lika behörighet och myndighet; skolande Riksdagen i kraft af denna grundlag sammankomma till lagtima möte hvarje år den 15 januari, eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter; Konungen dock obetaget att, emellan lagtima riksdagar, urtima riksdag sammankalla.

Hos urtima riksdag må endast förekomma ärende, som föranlett Riksdagens sammankallande eller af Konungen eljest för densamma framläggas, så ock hvad med dylikt ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

§ 53.

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett Konstitutionsutskott, att väcka och upptaga frågor rörande

förändringar i grundlagarne, så ock i vallag, hvarom i 49 § förmäles, att yttranden däröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i Statsrådet förda protokoll; ett Statsutskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bevillningsutskott, att behandla bevillningsfrågor; ett Bankoutskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankförvaltningen gifva; samt ett Lagutskott, att utarbета de från Kamrarna remitterade förslag till civil-, kriminal-, kommunal- och kyrkolagarnas förbättring.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

Riksdagsordningen.

Kamrarnas bildande.

a) Första Kammaren.

§ 6.

1. Första Kammarens ledamöter skola till ett antal af etthundra-femtio utses af landstingen och stadsfullmäktige i de städer, som ej i landsting deltaga. Valet gäller för en tid af sex år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

2. Hvarje landstingsområde och sådan stad, som nu är nämnd, utgör en valkrets, för hvilken, efter folkmängden inom dess område, väljes en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en etthundra-femtiondedel af rikets folkmängd.

3. För valkrets, som har mindre folkmängd än i mom. 2 sägs, väljes dock en riksdagsman.

4. Därest det antal riksdagsmän, som med tillämpning af stad-gandena i mom. 2 och 3 bör utses, icke uppgår till etthundrafemtio, skola, för ernående af detta antal, de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt mom. 2 äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarne, vara berättigade att hvardera välja ytterligare en riksdagsman.

5. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, bestämmes hvart tionde år af Konungen; dock må hvad sålunda bestämmes icke lända till inskränkning i vald riksdagsmans rätt att under föreskrifven tid utöfva riksdagsmannakallet.

6. Upphör stad att i landsting deltaga, inträder stadens rätt att utse riksdagsman då, enligt 7 § 2 eller 3 mom., nytt val skall ske inom den valkrets, staden förut tillhört. Är ej, då stadens rätt att välja inträder, riksdagsmännens antal för staden af Konungen bestämdt, skall en af valkretsens platser tillkomma staden.

7. Äro icke, då tillämpning skall ske af den i mom. 5 nämnda bestämmelse, så många ledigheter inom Kammaren, att nya valkretsar, som i följd af stadgandet i näst förestående mom. ännu ej utsett riksdagsmän, samt gamla valkretsar, för hvilka ökning af antalet riksdagsmän bör äga rum, kunna samtidigt komma i åtnjutande af rättigheten att välja fullt antal riksdagsmän, skall, i afseende å ordningen för sagda rättighets utöfning dessa valkretsar emellan, gälla till efterrättelse: att nya valkretsar äga företräde framför äldre; att bland två eller flera nya valkretsar företrädet tillkommer den, som tidigast utträdt ur landsting; att valkretsar, för hvilka tillökningen i riksdagsmännens antal är grundad på stadgandena i mom. 2, äga företräde framför valkretsar, för hvilka sådan tillökning härleder sig från föreskrifterna i mom. 4; att bland sådana valkretsar, hvilka på grund af stadgandena i mom. 2 äga välja ökad antal riksdagsmän, den har företrädet, för hvilken detta antal är störst, eller, om antalet är lika för två eller flera valkretsar, den bland dem, hvars folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt samma mom. äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarne; att bland sådana valkretsar, hvilka jämlikt mom. 4 äga utse ökad antal riksdagsmän, företrädet tillkommer den, för hvilken det i samma mom. omnämnda folkmängdsöfverskott är störst; samt att i de fall, där folkmängdsöfverskottet, såsom lika stort för två eller flera valkretsar, ej kan tjäna till grund för bestämmande af företrädet dem emellan, detta skall afgöras genom lottning inför chefen för justitiedepartementet i närvaro af tre bland fullmäktige i rikets bank och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret.

§ 7.

1. Valkretsarna indelas i sex grupper. Denna indelning fastställs i vallagen. Är stad, som i 6 § 6 mom. sägs, berättigad att utse riksdagsman, skall staden tillhöra samma grupp som det landstingsområde, hvari staden förut ingått.

2. Hvarje år skall inom en af de i 1 mom. nämnda grupper förrättas val för nästföljande sexårsperiod. Hvilken ordning härvid skall mellan grupperna iakttagas, därom stadgas i vallagen. Val verk-

ställes af landsting vid lagtima möte och af stadsfullmäktige vid sammanträde under september månad.

3. Har Konungen förordnat om nya val i hela riket, förrättas sådant val i hvarje valkrets för tiden intill utgången af den sexårsperiod, för hvilken val senast hållits inom den grupp, valkretsen tillhör.

4. Har i en valkrets riksdagsman afgått före sexårsperiodens slut, och är ej annan valkrets, till följd af ny bestämmelse om riksdagsmännens antal för de särskilda valkretsarna, berättigad till den lediga platsen, fylles ledigheten på sätt i vallagen sägs. Skall ledigheten fyllas genom nytt val, verkställles sådant för den återstående tiden.

5. Skall plats, när sexårsperioden för en valkrets tilländalupit, öfvergå från denna till valkrets inom annan grupp, varde under sjätte året af sagda period, å tid som i 2 mom. sägs, inom sistnämnda valkrets nytt val anställt för det eller de år, som återstå af löpande sexårsperiod för samma valkrets.

6. Har i en valkrets riksdagsman afgått före sexårsperiodens slut, och är annan valkrets berättigad till den lediga platsen, varde i sistnämnda valkrets nytt val anställt för tid, som i 3 mom. afses; dock att, där platsen jämlikt 2 eller 5 mom. redan är tillsatt för tid efter löpande året, det val, som för ledighetens fyllande hålles, skall gälla allenast till årets slut.

7. Landsting sammanträder för riksdagsmannaval, där så erfordras, till urtima möte.

§ 8.

Valen till Första Kammaren äro proportionella, där två eller flera riksdagsmän skola utses.

Närmare bestämmelser om valen meddelas i vallagen.

§ 9.

Till ledamöter i Första Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått trettiofem års ålder samt äga och minst tre år näst före valet ägt fastighet till taxeringsvärde, ej understigande åttatiotusen riksdaler, eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst fyratusen riksdaler årlig inkomst. Kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning.

§ 10.

För en hvar, som blifvit till ledamot i Första Kammaren utsedd, skall, på sätt i vallagen närmare stadgas, fullmakt ofördröjligen utfärdas i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 11.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Första Kammaren, må han däröfver hos Konungen anföra underdåniga besvär. Han äger för sådant ändamål hos vederbörande protokollsförare äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst två dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sina till Konungen ställda besvär, sist inom en månad efter valförrättningens slut, ingifva till Konungens befallningshafvande, som genom kungörelse, hvilken i allmänna tidningarna införes, utsätter viss kort tid, inom hvilken underdånig förklaring må öfver besvären till Konungens befallningshafvande aflämnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshafvande att besvärshandlingarna jämte de förklaringar, som må hafva inkommit, ofördröjligen till Konungen insända, för att i Dess Högsta domstol skyndsamt föredragas och afgöras.

b) *Andra Kammaren.*

§ 13.

Andra Kammarens ledamöter skola till ett antal af tvåhundra-trettio väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

§ 14.

1. Hvar och ett af rikets län så ock Stockholms stad utgör en eller flera valkretsar.

2. Stad, som utgör del af län, skall, där stadens folkmängd vid början af andra året inom en treårsperiod uppgår till eller öfverstiger tre tvåhundratrettiondelar af rikets folkmängd, utgöra en valkrets i

fråga om val, som afser tid efter periodens utgång; dock må stad, hvars folkmängd utgör minst sex tvåhundredrettiondelar af rikets folkmängd, kunna delas i valkretsar.

Inträffar vid början af andra året inom en treårsperiod, att i stad, som utgör en valkrets, folkmängden ej längre uppgår till en nittiondel af rikets folkmängd, skall staden icke vidare bilda egen valkrets.

3. Rikets indelning i valkretsar innehålles i vallagen.

§ 15.

1. I hvarje valkrets väljes, efter folkmängden vid början af andra året näst före den treårsperiod, för hvilken valen gälla, en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en tvåhundredrettiondel af rikets folkmängd.

2. För valkrets, hvars folkmängd ej uppgår till fullt tre tvåhundredrettiondelar af rikets folkmängd, väljas dock tre riksdagsmän.

3. Därest det antal riksdagsmän, som med tillämpning af stadgandena i 1 och 2 mom. bör utses, icke uppgår till tvåhundredrettio, skola, för ernående af detta antal, de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt 1 mom. äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarna, hvar för sig i ordning efter öfverskottens storlek vara berättigade att välja ytterligare en riksdagsman. Äro öfverskottstalen lika för två eller flera valkretsar, afgöres, där så är nödigt, företrädet genom lottning på sätt i 6 § 7 mom. är stadgadt.

4. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, fastställles för hvarje treårsperiod af Konungen.

§ 16.

Valrätt tillkommer en hvar välfrejdad svensk man från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder han uppnått tjugufyra års ålder, dock ej

a) den, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd;

b) den, som häftar för understöd, hvilket under löpande eller sistförflutna kalenderåret af fattigvårdssamhälle tilldelats honom själf, hans hustru eller minderåriga barn;

c) den, som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren;

d) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med utgången af sistförflutna kalenderåret åliggande värnpliktsöfningar.

Till efterrättelse vid val skall finnas röstlängd; och skall, på sätt i vallagen finnes närmare bestämdt, valrätten grundas på förhållandena vid tiden för röstlängdens tillkomst, ändå att förändring före valet inträffar.

§ 17.

1. Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verkställas under september månad året näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla.

2. Förordar Konungen om nya val, förrättas dessa ofördröjligen för den tid, som återstår af treårsperioden.

3. Afgår riksdagsman innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit, fylles ledigheten på sätt i vallagen sägs. Skall ledigheten fyllas genom nytt val, verkställas sådant ofördröjligen för den återstående tiden.

§ 18.

Valen till Andra Kammaren äro omedelbara och, där två eller flera riksdagsmän skola utses, proportionella. Vid dessa val tillkommer hvarje röstande lika röst.

Närmare bestämmelser om valen meddelas i vallagen.

§ 19.

Till ledamot i Andra Kammaren kan endast utses man, som äger valrätt inom valkretsen eller, där fråga är om stad, bestående af flera valkretsar, inom någon af dessa.

§ 20.

För en hvar, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, skall, på sätt i vallagen närmare stadgas, fullmakt ofördröjligen utfärdas i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 21.

Riksdagsman, som för Andra Kammaren vald blifvit, må ej denna befattning sig undandraga, med mindre han företer giltiga skäl för afsägelse. Såsom sådana anses:

1. de hinder allmänna lagen upptager såsom laga förfall;
2. ålder öfver 60 år;
3. att den valde tillförene såsom riksdagsman bevistat tre lagtima riksdagar.

Afsägelse af riksdagsmannaupdrag, ehvad den göres vid valtillfälle eller efteråt, mellan riksdagar, pröfvas af Konungens befallningshafvande.

§ 22.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Andra Kammaren, eller vill någon klaga öfver beslut, hvarigenom af honom gjord afsägelse af riksdagsmannaupdrag ej blifvit godkänd, må han däröfver hos Konungen anföra besvär. För sådant ändamål äger klaganden hos Konungens befallningshafvande äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst tre dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sist inom tio dagar efter valförrättningens slut eller, där afsägelse skett senare än vid valtillfälle, efter erhållen del af Konungens befallningshafvandes beslut sina till Konungen ställda besvär ingifva till befallningshafvanden, som, på sätt i 11 § stadgas, lämnar vederbörande tillfälle att sig förklara. Sedan den för förklarings afgifvande bestämda tid tilländalupit, har Konungens befallningshafvande att besvären jämte alla målet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända, hvarefter med målet vidare så förhållas som i 11 § sägs.

§ 25.

Riksdagsmannaval förrättas med slutna sedlar. Äro valsedlar till större antal än hälften ogilla, varde nytt val anställdt.

§ 28.

1. Hos Konungen göres af hvardera kammaren anmälan om de ledigheter inom kammaren, hvilka skola under samma eller innan nästa

riksdag fyllas, hvarefter Konungen anbefaller Dess befallningshafvande föranstalta, att riksdagsmän utses i de afgangnes ställe.

2. Om mellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgang uppstår, åligger Konungens befallningshafvande, när den afgangne tillhört Andra Kammaren, att så förfara, som i 1 mom. är sagdt; och, då den afgangne varit ledamot af Första Kammaren, att om ledigheten göra anmälan hos Konungen, som förordnar om ledighetens fyllande.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar och vallagen samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlags- och vallagsfrågor.

2. Utskottet åligger ock att äska de i Statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommando-mål, hvilka endast i hvad som rörer kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvar-till denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtagna den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än Konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att Statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgadt.

3. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan Kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan Kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

Öfvergångsstadgande.

1. Riksdagsman i Första Kammaren, som är vald med tillämpning af de före år 1909 gällande stadganden, äger ej med sin befattning fortfara längre än till början af första sexårsperioden för den valkrets, som utsett honom. Har han vid ingången af året näst före

sagda period sin befattning icke nio år innehaft, må han därmed fortfara till årets slut, ändå att under tiden nio år från valet förflyta.

Där tjänstgöringstidens slut ej sammanfaller med början af sexårsperiod för den valkrets, som är berättigad till platsen, skall val, som för platsens besättande hålles, gälla för tiden intill början af närmaste sexårsperiod för valkretsen. Samma lag vare, där platsen varder ledig före tjänstgöringstidens utgång.

2. För den grupp af valkretsar, hvilken är den första enligt den i vallagen mellan grupperna stadgade ordning, utgöres första sexårsperioden af åren 1910—1915.

Förordnar Konungen om nya val till Första Kammaren, innan val i sjätte gruppen förrättats för sex årsperiod, skola de nya valen gälla för grupp, som valt för sexårsperiod, till periodens utgång och för annan grupp till början af dess första sexårsperiod.

3. Intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910, skola i fråga om val till kammaren tillämpas de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden.

2:o) att Riksdagen måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med utskottets under punkten 1:o) gjorda hemställan blefve af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad, för sin del antaga »Förslag till Lag om val till Riksdagen» af den lydelse utskottets ifrågavarande utlåtande utvisar;

3:o) att de under mom. a)—p) upptagna, i ämnet väckta motioner måtte, där de ej genom utskottets under punkterna 1:o) och 2:o) gjorda hemställanden kunde anses besvarade, icke föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Reservationer hade afgifvits af, bland andra,
dels herrar Olof Jonsson, Berger, Nyström och Liedberg, hvilka hemställt

vid punkten 1:o)

att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunde oförändrad bifallas,

ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så och till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 31.

Lika med utskottets förslag.

§ 49.

Lika med utskottets förslag.

§ 53.

Lika med utskottets förslag.

Riksdagsordningen.

Kamrarnes bildande.

a) *Första Kammaren.*

§ 6.

Lika med utskottets förslag.

§ 7.

Lika med utskottets förslag.

8.

Lika med utskottets förslag.

§ 9.

Lika med utskottets förslag.

§ 10.

Lika med utskottets förslag.

§ 11.

Lika med utskottets förslag.

§ 12.

Hvarje ledamot af Första Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från Riksdagen samt arfvode af ett tusen två hundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under Riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, eller Riksdagen sammanträder i följd däraf att Konungen, med upplösande af riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jämte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen två hundra riksdaler.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

Vill ledamot af kammaren befattningen sig afsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan Riksdagar, hos Konungens befallningshafvande.

b) *Andra Kammaren.*

§ 13.

Lika med utskottets förslag.

§ 14.

Lika med utskottets förslag.

§ 15.

Lika med utskottets förslag.

§ 16.

Lika med utskottets förslag.

§ 17.

Lika med utskottets förslag.

§ 18.

Lika med utskottets förslag.

§ 19.

Lika med utskottets förslag.

§ 20.

Lika med utskottets förslag.

§ 21.

Lika med utskottets förslag.

§ 22.

Lika med utskottets förslag.

§ 23.

Hvarje ledamot af Andra Kammaren åtnjuter af statsmedel resekostnadsersättning samt arvode eller dagtraktamente, enligt hvad i 12 § är i fråga om Första Kammaren stadgadt.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arvodet.

§ 25.

Lika med utskottets förslag.

§ 28.

Lika med utskottets förslag.

§ 38.

Lika med utskottets förslag.

Öfvergångsstadgande.

Lika med utskottets förslag;

vid punkten 2:o)

att Riksdagen måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med deras vid punkten 1:o) gjorda hemställan blefve af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad, och af Konungen gillad, för sin del antaga »Förslag till lag om val till Riksdagen» af den lydelse, utskottets i punkten 2:o) af utlåtandet n:o 3 gjorda hemställan utvisar, dock med den ändring att stadgandet om lagens ikraftträdande skall erhålla följande affattning:

Denna lag träder i kraft samma dag som det hvilande förslaget om ändring i §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen, efter att hafva af Riksdagen antagits, varder af Konungen gilladt; dock att, i fråga om val till Andra Kammaren, de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden skola tillämpas, intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910;

dels herrar Hans Andersson, Nylander och Lindblad, som yrkat,
vid punkten 1:o)

att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Majt:s förevarande proposition icke kunde oförändrad bifallas, ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 31.

Lika med utskottets förslag.

§ 49.

Lika med utskottets förslag.

§ 53.

Lika med utskottets förslag.

Riksdagsordningen.

Kamrarnas bildande.

a) Första Kammaren.

§ 6.

Lika med utskottets förslag.

§ 7.

Lika med utskottets förslag.

§ 8.

Lika med utskottets förslag.

§ 9.

Till ledamöter i Första Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått trettiofem års ålder samt äga och minst tre år näst före valet ägt fastighet till taxeringsvärde, ej understigande fyratiotusen riksdaler, eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst tvåtusen riksdaler årlig inkomst. Kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i Kammaren, frånträder han sin befatning.

§ 10.

Lika med utskottets förslag.

§ 11.

Lika med utskottets förslag.

§ 12.

Hvarje ledamot af Första Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från Riksdagen samt arvode af ett

tusen två hundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under Riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, eller Riksdagen sammanträder i följd däraf att Konungen, med upplösande af riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jämte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen två hundra riksdaler.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

Vill ledamot af kammaren befattningen sig afsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshafvande.

b) *Andra Kammaren.*

§ 13.

Lika med utskottets förslag.

§ 14.

Lika med utskottets förslag.

§ 15.

Lika med utskottets förslag.

§ 16.

Lika med utskottets förslag.

§ 17.

Lika med utskottets förslag.

§ 18.

Lika med utskottets förslag.

§ 19.

Lika med utskottets förslag.

§ 20.

Lika med utskottets förslag.

§ 21.

Lika med utskottets förslag.

§ 22.

Lika med utskottets förslag.

§ 23.

Hvarje ledamot af Andra Kammaren åtnjuter af statsmedel resekostnadsersättning samt arfvode eller dagtraktamente, enligt hvad i 12 § är i fråga om Första Kammaren stadgadt.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

§ 25.

Lika med utskottets förslag.

§ 28.

Lika med utskottets förslag.

§ 38.

Lika med utskottets förslag.

Öfvergångsstadgande.

Lika med utskottets förslag.

vid punkten 2:o)

att Riksdagen måtte under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med deras vid punkten 1:o) gjorda hemställan blefve af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad, för sin del antaga »Förslag till lag om val till Riksdagen» af den lydelse, hvarom yrkande framställts i den af herr Olof Jonsson m. fl. afgifna reservation.

Enligt utskottet tillhandakommet protokollsutdrag har Första Kammaren beslutit,

att med afseende å punkten 1:o) förkasta utskottets förslag till grundlagsändringar, men däremot antaga till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling det grundlagsändringsförslag, som framställts i den af herr Olof Jonsson m. fl. vid punkten afgifna reservation, äfvensom förkasta det grundlagsändringsförslag, som framställts i den af herr Karl Staaff m. fl. inom Andra Kammaren väckta motionen n:o 203;

att beträffande punkten 2:o) bifalla den hemställan, som gjorts i den af herr Olof Jonsson m. fl. vid denna punkt afgifna reservation;

att med afseende å punkten 3:o) a, c)—g) samt i)—p) bifalla utskottets hemställan, i hvad den ej kunde anses besvarad genom kammarens beslut vid behandlingen af punkten 1:o); samt

att beträffande punkten 3:o) b) och h) förklara utskottets hemställan besvarad genom kammarens beslut öfver punkten 2:o).

Andra Kammaren åter har enligt därifrån ankommnet protokollsutdrag beslutit,

att med afseende å punkterna 1:o) och 2:o) afslå hvad utskottet hemställt samt bifalla de af herr Hans Andersson m. fl. afgifna, vid dessa punkter fogade reservationerna; samt

att beträffande punkten 3:o) bifalla utskottets hemställan, i hvad den ej kunde anses besvarad genom kammarens under punkterna 1:o) och 2:o) fattade beslut.

Mellan kamrarnas beslut i fråga om utskottets hemställan i punkten 1:o föreligger alltså skiljaktighet beträffande lydelsen af § 9 riksdagsordningen.

Båda kamrarna hafva, i enlighet med utskottets hemställan, antagit den ändring i nämnda paragraf, att orden »af kapital eller arbete» skola utgå. Men medan Första Kammaren inskränkt sig till denna ändring, har Andra Kammaren dessutom beslutit att till hälften nedsätta det taxeringsvärde och det inkomstbelopp, som äro bestämmande för valbarhet till Första Kammaren, så att följaktligen nu stadgade taxeringsvärde 80,000 riksdaler utbytes mot 40,000 riksdaler och nu gällande inkomstbelopp 4,000 riksdaler ersättes med 2,000 riksdaler.

En naturlig följd af nu berörda skiljaktighet mellan kamrarnas beslut är, att kamrarna beträffande utskottets hemställan i punkt 2:o så till vida stannat i olika meningar, som hvardera kammaren antagit vallagen under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med kammarens beslut varder af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad.

Vid öfvervägande, huru kamrarnas beslut rörande punkten 1:o må kunna sammanjämkas, har utskottet funnit, att en sammanjämkning lämpligen sker så, att de för valbarhet till Första Kammaren bestämmande siffror å taxeringsvärde och inkomst fastställas till respektive 50,000 riksdaler och 3,000 riksdaler.

Utskottet får alltså i sammanjäkningsändamål hemställa,

att kamrarna må, med frånträdande hvardera af sina beträffande utskottets hemställan i punkterna 1:o) och 2:o) af utlåtandet n:o 3 fattade beslut,

1:o) antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 31.

Till borgmästaretjänst i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män att föreslå tre behörige personer, då Konungen en af dem utnämne. På lika sätt förhållas med rådmans- och magistratssekreterare-sysslorna i Stockholm.

§ 49.

Riksdagen representerar svenska folket. De rättigheter och åligganden, som gällande lag tillägger Rikets Ständer, tillkomma hädanefter Riksdagen. Den fördelas i två kamrar, hvarkas ledamöter väljas på sätt riksdagsordningen och särskild af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftad lag stadga. Kamrarna äga i alla frågor lika behörighet och myndighet; skolande Riksdagen i kraft af denna grundlag sammankomma till lagtima möte hvarje år den 15 januari, eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter; Konungen dock obetaget att, emellan lagtima riksdagar, urtima riksdag sammankalla.

Hos urtima riksdag må endast förekomma ärende, som föranledt Riksdagens sammankallande eller af Konungen eljest för densamma framläggas, så ock hvad med dylikt ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

§ 53.

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott; ett Konstitutionsutskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne, så ock i vallag, hvarom i 49 § förmäles, att yttranden däröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i statsrådet förda protokoll; ett Statsutskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bevillningsutskott, att behandla bevillningsfrågor; ett Bankoutskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankoförvaltningen gifva; samt ett Lagutskott, att utarbeta de från kamrarna remitterade förslag till civil-, kriminal-, kommunal- och kyrkolagarnas förbättring.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

Riksdagsordningen.

Kamrarnas bildande.

a) *Första Kammaren.*

§ 6.

1. Första Kammarens ledamöter skola till ett antal af etthundra-femtio utses af landstingen och stadsfullmäktige i de städer, som ej i landsting deltaga. Valet gäller för en tid af sex år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

2. Hvarje landstingsområde och sådan stad, som nu är nämnd, utgör en valkrets, för hvilken, efter folkmängden inom dess område, väljes en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en etthundra-femtiondedel af rikets folkmängd.

3. För valkrets, som har mindre folkmängd än i mom. 2 sägs, väljes dock en riksdagsman.

4. Därest det antal riksdagsmän, som med tillämpning af stad-gandena i mom. 2 och 3 bör utses, icke uppgår till etthundrafemtio, skola, för ernående af detta antal, de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt mom. 2 äro bestämmande för riks-

dagsmännens antal inom valkretsarne, vara berättigade att hvardera välja ytterligare en riksdagsman.

5. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, bestämmes hvart tionde år af Konungen; dock må hvad sålunda bestämmes icke lända till inskränkning i vald riksdagsmans rätt att under föreskrifven tid utöfva riksdagsmannakallet.

6. Upphör stad att i landsting deltaga, inträder stadens rätt att utse riksdagsman då, enligt 7 § 2 eller 3 mom., nytt val skall ske inom den valkrets, staden förut tillhört. Är ej, då stadens rätt att välja inträder, riksdagsmännens antal för staden af Konungen bestämdt, skall en af valkretsens platser tillkomma staden.

7. Äro icke, då tillämpning skall ske af den i mom. 5 nämnda bestämmelse, så många ledigheter inom Kammaren, att nya valkretsar, som i följd af stadgandet i näst förestående mom. ännu ej utsett riksdagsmän, samt gamla valkretsar, för hvilka ökning af antalet riksdagsmän bör äga rum, kunna samtidigt komma i åtnjutande af rättigheten att välja fullt antal riksdagsmän, skall, i afseende å ordningen för sagda rättighets utöfning dessa valkretsar emellan, gälla till efterrättelse: att nya valkretsar äga företräde framför äldre; att bland två eller flera nya valkretsar företrädet tillkommer den, som tidigast utträdt ur landsting; att valkretsar, för hvilka tillökningen i riksdagsmännens antal är grundad på stadgandena i mom. 2, äga företräde framför valkretsar, för hvilka sådan tillökning härleder sig från föreskrifterna i mom. 4; att bland sådana valkretsar, hvilka på grund af stadgandena i mom. 2 äga välja ökad antal riksdagsmän, den har företrädet, för hvilken detta antal är störst, eller, om antalet är lika för två eller flera valkretsar, den bland dem, hvars folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt samma mom. äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarne; att bland sådana valkretsar, hvilka jänlikt mom. 4 äga utse ökad antal riksdagsmän, företrädet tillkommer den, för hvilken det i samma mom. omnämnda folkmängdsöfverskott är störst; samt att i de fall, där folkmängdsöfverskottet, såsom lika stort för två eller flera valkretsar, ej kan tjäna till grund för bestämmande af företrädet dem emellan, detta skall afgöras genom lottning inför chefen för justitiedepartementet i närvaro af tre bland fullmäktige i rikets bank och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret.

§ 7.

1. Valkretsarna indelas i sex grupper. Denna indelning fastställes i vallagen. Är stad, som i 6 § 6 mom. sägs, berättigad att utse riks-

dagsman, skall staden tillhöra samma grupp som det landstingsområde, hvori staden förut ingått.

2. Hvarje år skall inom en af de i 1 mom. nämnda grupper förrättas val för nästföljande sexårsperiod. Hvilken ordning härvid skall mellan grupperna iakttagas, därom stadgas i vallagen. Val verkställas af landsting vid lagtima möte och af stadsfullmäktige vid sammanträde under september månad.

3. Har Konungen förordnat om nya val i hela riket, förrättas sådant val i hvarje valkrets för tiden intill utgången af den sexårsperiod, för hvilken val senast hållits inom den grupp, valkretsen tillhör.

4. Har i en valkrets riksdagsman afgått före sexårsperiodens slut, och är ej annan valkrets, till följd af ny bestämmelse om riksdagsmännens antal för de särskilda valkretsarna, berättigad till den lediga platsen, fylles ledigheten på sätt i vallagen sägs. Skall ledigheten fyllas genom nytt val, verkställas sådant för den återstående tiden.

5. Skall plats, när sexårsperioden för en valkrets tilländalupit, öfvergå från denna till valkrets inom annan grupp, varde under sjätte året af sagda period, å tid som i 2 mom. sägs, inom sistnämnda valkrets nytt val anställdt för det eller de år, som återstå af löpande sexårsperiod för samma valkrets.

6. Har i en valkrets riksdagsman afgått före sexårsperiodens slut, och är annan valkrets berättigad till den lediga platsen, varde i sistnämnda valkrets nytt val anställdt för tid, som i 3 mom. afses; dock att, där platsen jämlikt 2 eller 5 mom. redan är tillsatt för tid efter löpande året, det val, som för ledighetens fyllande hålles, skall gälla allenast till årets slut.

7. Landsting sammanträder för riksdagsmannaval, där så erfordras, till urtima möte.

§ 8.

Valen till Första Kammaren äro proportionella, där två eller flera riksdagsmän skola utses.

Närmare bestämmelser om valen meddelas i vallagen.

§ 9.

Till ledamöter i Första Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått trettiofem års ålder samt äga och minst tre år näst före valet ägt fastighet till taxeringsvärde, ej understigande femtiotusen riks-

daler, eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst tretusen riksdaler årlig inkomst. Kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i Kammaren, frånträder han sin befattning.

§ 10.

För en hvar, som blifvit till ledamot i Första Kammaren utsedd, skall, på sätt i vallagen närmare stadgas, fullmakt ofördröjligen utfärdas i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 11.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Första Kammaren, må han däröfver hos Konungen anföra underdåniga besvär. Han äger för sådant ändamål hos vederbörande protokollsförare äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst två dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sina till Konungen ställda besvär, sist inom en månad efter valförrättningens slut, ingifva till Konungens befallningshafvande, som genom kungörelse, hvilken i allmänna tidningarna införes, utsätter viss kort tid, inom hvilken underdånig förklaring må öfver besvären till Konungens befallningshafvande aflämnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshafvande att besvärshandlingarna jämte de förklaringar, som må hafva inkommit, ofördröjligen till Konungen insända, för att i Dess Högsta domstol skyndsamt föredragas och afgöras.

§ 12.

Hvarje ledamot af Första Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från Riksdagen samt arfvode af ett tusen två hundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under Riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, eller Riksdagen sammanträder i följd däraf att Konungen, med upplösande af riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jämte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen två hundra riksdaler.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

Vill ledamot af kammaren befattningen sig afsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan Riksdagar, hos Konungens befallningshafvande.

b) *Andra Kammaren.*

§ 13.

Andra Kammarens ledamöter skola till ett antal af tvåhundra-trettio väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

§ 14.

1. Hvert och ett af rikets län så ock Stockholms stad utgör en eller flera valkretsar.

2. Stad, som utgör del af län, skall, där stadens folkmängd vid början af andra året inom en treårsperiod uppgår till eller öfverstiger tre tvåhundertrettiondelar af rikets folkmängd, utgöra en valkrets i fråga om val, som afser tid efter periodens utgång; dock må stad, hvars folkmängd utgör minst sex tvåhundertrettiondelar af rikets folkmängd, kunna delas i valkretsar.

Inträffar vid början af andra året inom en treårsperiod, att i stad, som utgör en valkrets, folkmängden ej längre uppgår till en nittiondel af rikets folkmängd, skall staden icke vidare bilda egen valkrets.

3. Rikets indelning i valkretsar innehålles i vallagen.

§ 15.

1. I hvarje valkrets väljes, efter folkmängden vid början af andra året näst före den treårsperiod, för hvilken valen gälla, en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en tvåhundertrettiondel af rikets folkmängd.

2. För valkrets, hvars folkmängd ej uppgår till fullt tre tvåhundertrettiondelar af rikets folkmängd, väljas dock tre riksdagsmän.

3. Därest det antal riksdagsmän, som med tillämpning af stad-gandena i 1 och 2 mom. bör utses, icke uppgår till tvåhundertrettio, skola, för ernående af detta antal, de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt 1 mom. äro bestämmande för

riksdagsmännens antal inom valkretsarna, hvar för sig i ordning efter öfverskottens storlek vara berättigade att välja ytterligare en riksdagsman. Äro öfverskottstalen lika för två eller flera valkretsar, afgöres, där så är nödigt, företrädet genom lottning på sätt i 6 § 7 mom. är stadgadt.

4. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, fastställes för hvarje treårsperiod af Konungen.

§ 16.

Valrätt tillkommer en hvar välfrejdad svensk man från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder han uppnått tjugufyra års ålder, dock ej

a) den, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd;
b) den, som häftar för understöd, hvilket under löpande eller sistförflutna kalenderåret af fattigvårdssamhälle tilldelats honom själf, hans hustru eller minderåriga barn;

c) den, som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren;

d) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med utgången af sistförflutna kalenderåret åliggande värnpliktsöfningar.

Till efterrättelse vid val skall finnas röstlängd; och skall, på sätt i vallagen finnes närmare bestämdt, valrätten grundas på förhållandena vid tiden för röstlängdens tillkomst, ändå att förändring före valet inträffar.

§ 17.

1. Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verkställas under september månad året näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla.

2. Förordar Konungen om nya val, förrättas dessa ofördröjligen för den tid, som återstår af treårsperioden.

3. Afgår riksdagsman innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit, fylles ledigheten på sätt i vallagen sägs. Skall ledigheten fyllas genom nytt val, verkställas sådant ofördröjligen för den återstående tiden.

§ 18.

Valen till Andra Kammaren äro omedelbara och, där två eller flera riksdagsmän skola utses, proportionella. Vid dessa val tillkommer hvarje röstande lika röst.

Närmare bestämmelser om valen meddelas i vallagen.

§ 19.

Till ledamot i Andra Kammaren kan endast utses man, som äger valrätt inom valkretsen eller, där fråga är om stad, bestående af flera valkretsar, inom någon af dessa.

§ 20.

För en hvar, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, skall, på sätt i vallagen närmare stadgas, fullmakt ofördröjligen utfärdas i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 21.

Riksdagsman, som för Andra Kammaren vald blifvit, må ej denna befattning sig undandraga, med mindre han företer giltiga skäl för afsägelse. Som sådana anses:

1. de hinder allmänna lagen upptager såsom laga förfall;
2. ålder öfver 60 år;
3. att den valde tillförene såsom riksdagsman bevistat tre lagtima riksdagar.

Afsägelse af riksdagsmannaupdrag, ehvad den göres vid valtillfälle eller efteråt, mellan riksdagar, pröfvas af Konungens befallningshafvande.

§ 22.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Andra Kammaren, eller vill någon klaga öfver beslut, hvarigenom af honom gjord afsägelse af riksdagsmannaupdrag ej blifvit godkänd, må han däröfver hos Konungen anföra besvär. För sådant ändamål äger klaganden hos

Konungens befallningshafvande äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst tre dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sist inom tio dagar efter valförrättningens slut eller, där afsägelse skett senare än vid valtillfälle, efter erhållen del af Konungens befallningshafvandes beslut sina till Konungen ställda besvär ingifva till befallningshafvanden, som, på sätt i 11 § stadgas, lämnar vederbörande tillfälle att sig förklara. Sedan den för förklarings afgifvande bestämda tid tilländalupit, har Konungens befallningshafvande att besvären jämte alla målet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända, hvarefter med målet vidare så förhålles som i 11 § sägs.

§ 23.

Hvarje ledamot af Andra Kammaren åtnjuter af statsmedel resekostnadsersättning samt arfvode eller dagtraktamente, enligt hvad i 12 § är i fråga om Första Kammaren stadgadt.

Den ledamot af Kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arvodet.

§ 25.

Riksdagsmannaval förrättas med slutna sedlar. Äro valedlar till större antal än hälften ogilla, varde nytt val anställt.

§ 28.

1. Hos Konungen göres af hvardera kammaren anmälan om de ledigheter inom kammaren, hvilka skola under samma eller innan nästa riksdag fyllas, hvarefter Konungen anbefaller Dess befallningshafvande föranstalta, att riksdagsmän utses i de afgångnes ställe.

2. Om mellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgång uppstår, åligger Konungens befallningshafvande, när den afgångne tillhört Andra Kammaren, att så förfara, som i 1 mom. är sagdt; och, då den afgångne varit ledamot af Första Kammaren, att om ledigheten göra anmälan hos Konungen, som förordnar om ledighetens fyllande.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar och vallagen samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlags- och vallagsfrågor.

2. Utskottet åligger ock att äska de i Statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rör kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvar till denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än Konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att Statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgadt.

3. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan Kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan Kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

Öfvergångsstadgande.

1. Riksdagsman i Första Kammaren, som är vald med tillämpning af de före år 1909 gällande stadganden, äger ej med sin befattning fortfara längre än till början af första sexårsperioden för den valkrets, som utsett honom. Har han vid ingången af året näst före sagda period sin befattning icke nio år innehaft, må han därmed fortfara till årets slut, ändå att under tiden nio år från valet förflyta.

Där tjänstgöringstidens slut ej sammanfaller med början af sexårsperiod för den valkrets, som är berättigad till platsen, skall val, som för platsens besättande hålles, gälla för tiden intill början af närmaste sexårsperiod för valkretsen. Samma lag vare, där platsen varder ledig före tjänstgöringstidens utgång.

2. För den grupp af valkretsar, hvilken är den första enligt den i vallagen mellan grupperna stadgade ordning, utgöres första sexårsperioden af åren 1910—1915.

Förordnar Konungen om nya val till Första Kammaren, innan val i sjätte gruppen förrättats för sexårsperiod, skola de nya valen gälla för grupp, som valt för sexårsperiod, till periodens utgång och för annan grupp till början af dess första sexårsperiod.

3. Intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910, skola i fråga om val till kammaren tillämpas de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden.

2:o) antaga, under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med utskottets här ofvan under punkten 1:o gjorda hemställan varder af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad,

Förslag

till

Lag

om val till Riksdagen

af den lydelse, utskottets i punkten 2:o) af utlåtandet n:o 3 gjorda hemställan utvisar, dock med den ändring, att stadgandet om lagens ikraftträdande skall erhålla följande affattning:

Denna lag träder i kraft samma dag som det hvilande förslaget om ändring i §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen, efter att hafva af Riksdagen antagits, varder af Konungen gilladt; dock att, i fråga om val till Andra Kammaren, de före år 1909

i sådant hänseende gällande stadganden skola tillämpas, intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910.

Stockholm den 12 maj 1907.

På utskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

af herrar *Staaff*, friherre *Bonde*, *Henricson*, *Berg*, *Kvarnzelius*, *Bergström*, *Jansson* och *Larsson* i Lund, hvilka ansett utskottet böra hemställa,

att Första Kammaren, måtte, med frånträdande af sitt beträffande § 9 riksdagsordningen fattade beslut, antaga den af Andra Kammaren beslutade lydelse af denna paragraf till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling;

af herr *Branting*, som yttrat:

»Ålagd af grundlagen att söka medverka till en sammanjämkning mellan kamrarnas 'olika meningar' har jag för min del funnit det vara ett oeftergifligt kraf ur den logiska konsekvensens synpunkt, att åt de nya valmansgrupper, som skulle med den förändrade röstskalan erhålla någon, om också anspråkslös plats i landsting och stadsfullmäktige, beredes *möjlighet* att inom egen klass utse de representanter inom Första Kammaren, för hvilka det proportionella valsättet kan komma att bereda rum. Vid detta förhållande och med hänsyn tagen till den knappa majoritet, med hvilken Andra Kammaren öfver hufvud beslöt sig för att försöka den nu påbörjade vägen, har jag inom utskottet yrkat,

att utskottet måtte hemställa, att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarens beslut.»

Herrar *Lundeberg*, *Östberg*, *Blomberg*, *Rudebeck* och friherre *Klingspor* hafva önskat att få vid betänkandet antecknad, att sammanjämkningsenligt deras mening lämpligast bort föreslås på det sätt, att för valbarhet till Första Kammaren skulle stadgas såsom villkor att »äga och

minst tre år näst före valet ägt fastighet till taxeringsvärde ej understigande fyratiotusen riksdaler eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst fyra tusen riksdaler årlig inkomst».

Herr *Åkerman* har velat få antecknad, att han ansett sammanjämkningsen hafva bort grunda sig på ett taxeringsvärde af 60,000 kronor och en beskattad inkomst af 3,000 kronor.
